

Αστερούσια

**Οφέλη από την ένταξη της περιοχής στο Δίκτυο
ΜΑΒ/UNESCO**

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	3
Τι είναι τα Αποθέματα Βιόσφαιρας.....	4
Η περίπτωση των Αστερουσίων.....	6
Τι προσφέρει η ένταξη των Αστερουσίων στο δίκτυο MAB/UNESCO	11
Διατήρηση φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.....	11
Βιώσιμη Ανάπτυξη.....	15
Στήριξη.....	21

Κείμενα: Τζένη Γαλάνη, Τάσος Δημαλέξης, NCC

Επιμέλεια έκδοσης:

Φωτογραφίες: Π. Μπαξεβάνη, Τ. Γαλάνη, Τ. Δημαλέξης, NCC

Πρόλογος

Το 2017 η Αναπτυξιακή Ηρακλείου (Αναπτυξιακή Α.Α.Ε. ΟΤΑ) σε συνεργασία με την Περιφέρεια Κρήτης αποφάσισαν από κοινού να υποβάλουν αίτημα στην Επιτροπή του Δικτύου MAB/UNESCO για την ένταξη των Αστερουσίων στο προαναφερθέν Δίκτυο. Ανέθεσε έτσι στην ένωση εταιρειών «Κων/νος Παυλίδης- NCC ΕΠΕ» την μελέτη τεκμηρίωσης η οποία απαιτείται να συνοδεύει την αίτηση, στο πλαίσιο του έργου με τίτλο «Ειδικές Μελέτες Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος ΚΡΗΤΗ – ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ», αριθμός διακήρυξης 845/ 29-11-2017. Στη μελέτη συμμετείχε μέσω ειδικών συνεργατών του και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης.

Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας του αιτήματος για ένταξη των Αστερουσίων οι αρμόδιες τοπικές αρχές (Δήμοι που εμπλέκονται, Περιφέρεια Κρήτης, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης, Δασαρχείο Ηρακλείου, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης) έδειξαν έμπρακτα την υποστήριξή τους στο εγχείρημα, τόσο μέσω της συμμετοχής τους στις εκδηλώσεις δημοσιοποίησης και διαβούλευσης που οργανώθηκαν στην περιοχή, όσο και με τις υποστηρικτικές επιστολές τους που απαιτούνταν για την κατάθεση της αίτησης. Επίσης, ο ρόλος της Εθνικής Επιτροπής UNESCO ήταν πολύ σημαντικός, καθώς μέσα από την πολύχρονη εμπειρία της, παρείχε την απαραίτητη συμβουλευτική υποστήριξη για την άρτια προετοιμασία του φακέλου υποστήριξης.

Στο πλαίσιο αυτό, η Αναπτυξιακή Ηρακλείου με την παρούσα έκδοση, η οποία χρηματοδοτείται από την Περιφέρεια Κρήτης στο πλαίσιο του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος «ΚΡΗΤΗ – ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ», στοχεύει καταρχήν να ενημερώσει τον τοπικό πληθυσμό των Αστερουσίων για τη σπουδαιότητα του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής, που σε συνδυασμό με το πλήθος παραδόσεων, ηθών και εθίμων που επιβιώνουν μέχρι σήμερα, ήταν τα χαρακτηριστικά εκείνα στα οποία στηρίχθηκε η διαμόρφωση της πρότασης για την ένταξη των Αστερουσίων στο Δίκτυο MAB/UNESCO.

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα οφέλη που θα αποκομίσουν οι κάτοικοι και χρήστες της περιοχής μέσω της διατήρησης του πλούσιου φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής και τη διαμόρφωση ενός αειφόρου και βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης που θα επιτευχθεί μέσω της εναρμόνισης των δράσεων των τοπικών ιδιωτικών και δημόσιων φορέων που εμπλέκονται στη διαχείριση της περιοχής.

Ο τοπικός πληθυσμός των Αστερουσίων θα πρέπει να ενημερωθεί ότι η ένταξη των Αστερουσίων στο Δίκτυο MAB/UNESCO δεν συνεπάγεται άμεση ενεργοποίηση χρηματοδοτήσεων στην περιοχή, αλλά μπορεί να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη για πρωτοβουλίες και σχέδια δράσης που αφορούν την περιοχή, καθώς Ο διεθνής χαρακτηρισμός ως «Απόθεμα Βιόσφαιρας» - UNESCO είναι ένα σημαντικό «εισιτήριο» για χρηματοδότηση δράσεων ανάπτυξης της περιοχής.

Τι είναι τα Αποθέματα Βιόσφαιρας

Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (ΑΒ) ανακηρύσσονται από τις εθνικές κυβερνήσεις και παραμένουν υπό την δικαιοδοσία των κρατών στα οποία βρίσκονται, αλλά αναγνωρίζονται διεθνώς από την UNESCO. Η αναγνώριση αυτή διέπεται από δύο σημαντικά έγγραφα: από το Ρυθμιστικό Πλαίσιο Αποθεμάτων Βιόσφαιρας και από το Σχέδιο Δράσης της Σεβίλλης για τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (UNESCO 1996). Το δίκτυο διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας μεταξύ των περιοχών. Μέχρι στιγμής υπάρχουν 669 Αποθέματα Βιόσφαιρας σε 120 χώρες, συμπεριλαμβανομένων και 16 διασυνοριακών περιοχών.

Στην Ελλάδα μέχρι σήμερα υπήρχαν δύο Αποθέματα Βιόσφαιρας, από το 1981 το Όρος Όλυμπος και το Φαράγγι Σαμαριάς.

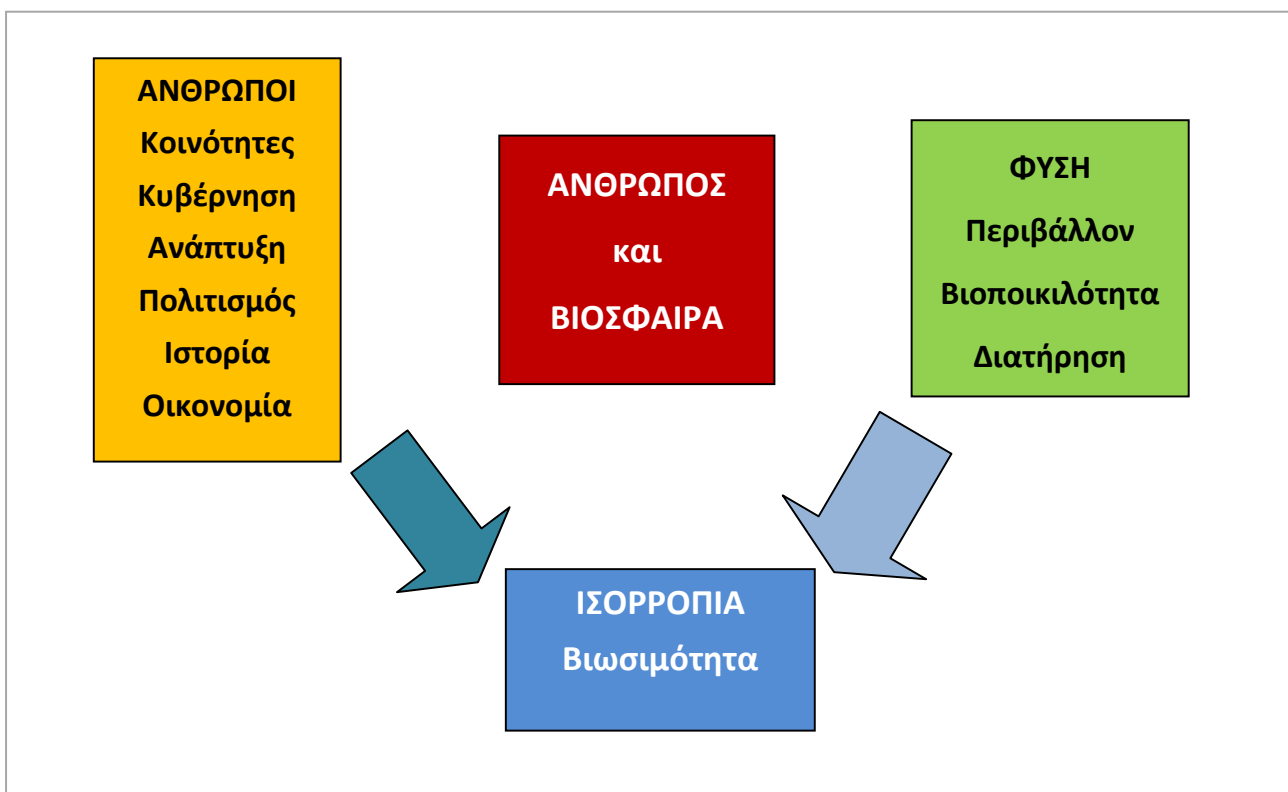
Η UNESCO βλέπει τα Αποθέματα Βιόσφαιρας ως ένα τεράστιο φυσικό εργαστήριο παγκόσμιας εμβέλειας, στο οποίο η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος συνδυάζεται με την έρευνα, την εκπαίδευση, την επίδειξη, την τοπική συμμετοχή και την αειφόρο ανάπτυξη.

Το **Πρόγραμμα Άνθρωπος και Βιόσφαιρα** (Man and Biosphere - MAB), είναι ένα διεπιστημονικό πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης ικανοτήτων με στόχο τη βελτίωση της σχέσης των ανθρώπων με το περιβάλλον τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Εγκαινιάστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Οι κύριοι στόχοι του είναι:

i) Συμβολή στην ελαχιστοποίηση της απώλειας της βιοποικιλότητας μέσω της χρήσης οικολογικών επιστημών και επιστημών βιοποικιλότητας στη χάραξη πολιτικής και λήψης αποφάσεων.

(ii) Προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας μέσω του Παγκόσμιου Δικτύου Αποθεμάτων Βιόσφαιρας.

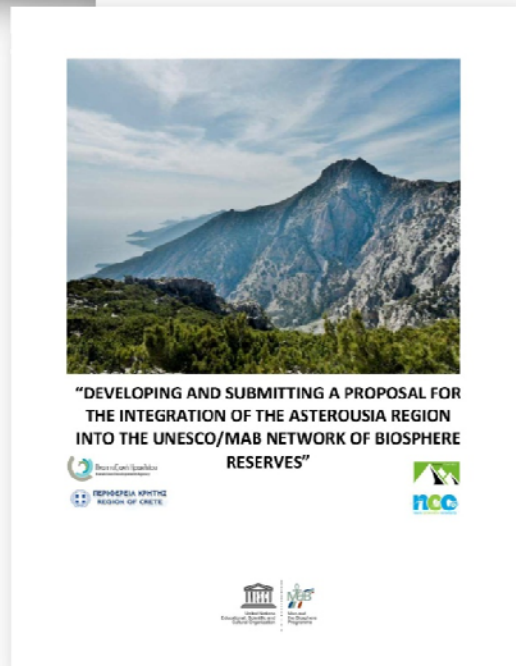
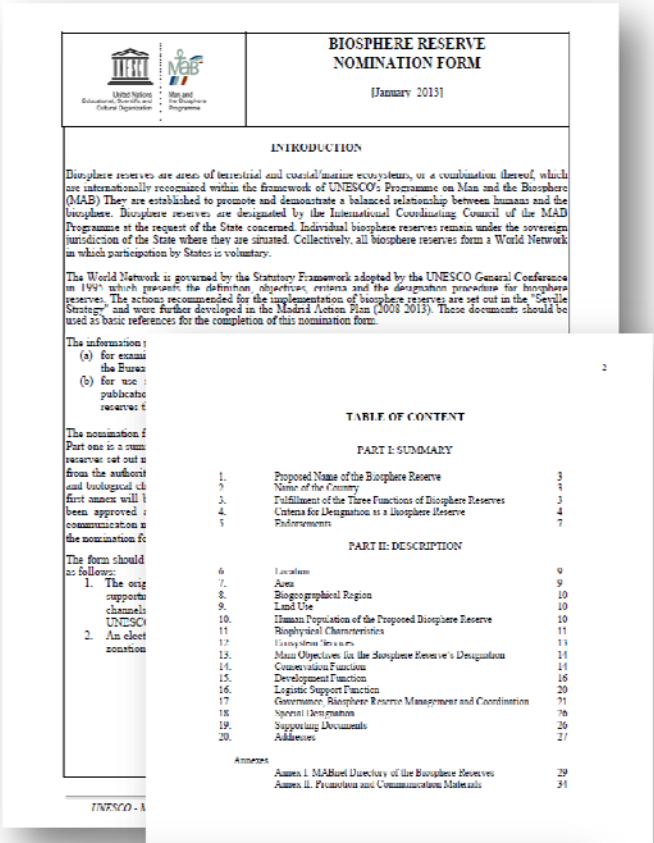
(iii) Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της πολιτιστικής και της βιολογικής ποικιλομορφίας.

Η περίπτωση των Αστερουσίων

Για την ένταξη μιας περιοχής στο Δίκτυο ΜΑΒ κατατίθεται φάκελος στην αρμόδια Επιτροπή της UNESCO. Ο φάκελος περιλαμβάνει την αίτηση προς την Επιτροπή, συνοδευόμενη από μελέτη τεκμηρίωσης στην οποία καταγράφονται όλα εκείνα τα στοιχεία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της υποψήφιας περιοχής που την καθιστούν κατάλληλη για την ένταξή της στο Παγκόσμιο Δίκτυο ΜΑΒ/UNESCO.

Η μελέτη τεκμηρίωσης που συνόδευσε την αίτηση για την ένταξη των Αστερουσίων στο δίκτυο ΜΑΒ/UNESCO εκπονήθηκε από την ένωση εταιρειών «Κων/νος Παυλίδης-NCC ΕΠΕ» και υποστηρίχθηκε από τις τοπικές αρμόδιες αρχές (Δήμοι, Περιφέρεια, Δασαρχείο) και την Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO.

Φορείς που υποστήριξαν την ένταξη

Από την πρώτη στιγμή που ανακοινώθηκε η προσπάθεια ένταξης των Αστερουσίων στο δίκτυο MaB UNESCO ως AB, η υποστήριξη των τοπικών φορέων υπήρξε μεγάλη. Ιδιαίτερα οι δημοτικές ενότητες οι οποίες περιλαμβάνονται στα όρια του υποψήφιου AB έδειξαν έμπρακτα την υποστήριξή τους και τη διαθεσιμότητά τους από τις πρώτες ενημερωτικές συναντήσεις για το εγχείρημα αυτό

Οι κύριοι φορείς οι οποίοι ενεπλάκησαν ενεργά στη διαδικασία ένταξης της περιοχής στο δίκτυο MaB είναι:

- Περιφέρεια Κρήτης
- Δήμοι Βιάννου, Μίνωα -Πεδιάδας, Αρχανών-Αστερουσίων, Γόρτυνας και Φαιστού
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
- Δασαρχείο Ηρακλείου
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου
- Φορέας Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης
- Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
- Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος – Παράρτημα Κρήτης
- Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος - Παράρτημα Αν. Κρήτης
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αρχανών-Ρούβα-Γουβών

Ιδιαίτερα το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, συμμετείχε και στην εκπόνηση της μελέτης τεκμηρίωσης για την ένταξη των Αστερουσίων στο Δίκτυο MAB/UNESCO, με τη συνεργασία ειδικών επιστημόνων με την ομάδα μελέτης. Επίσης, πολλοί πολιτιστικοί και επαγγελματικοί τοπικοί σύλλογοι με επιστολές τους υποστήριξαν την αίτηση ένταξης της περιοχής στο δίκτυο MAB UNESCO.

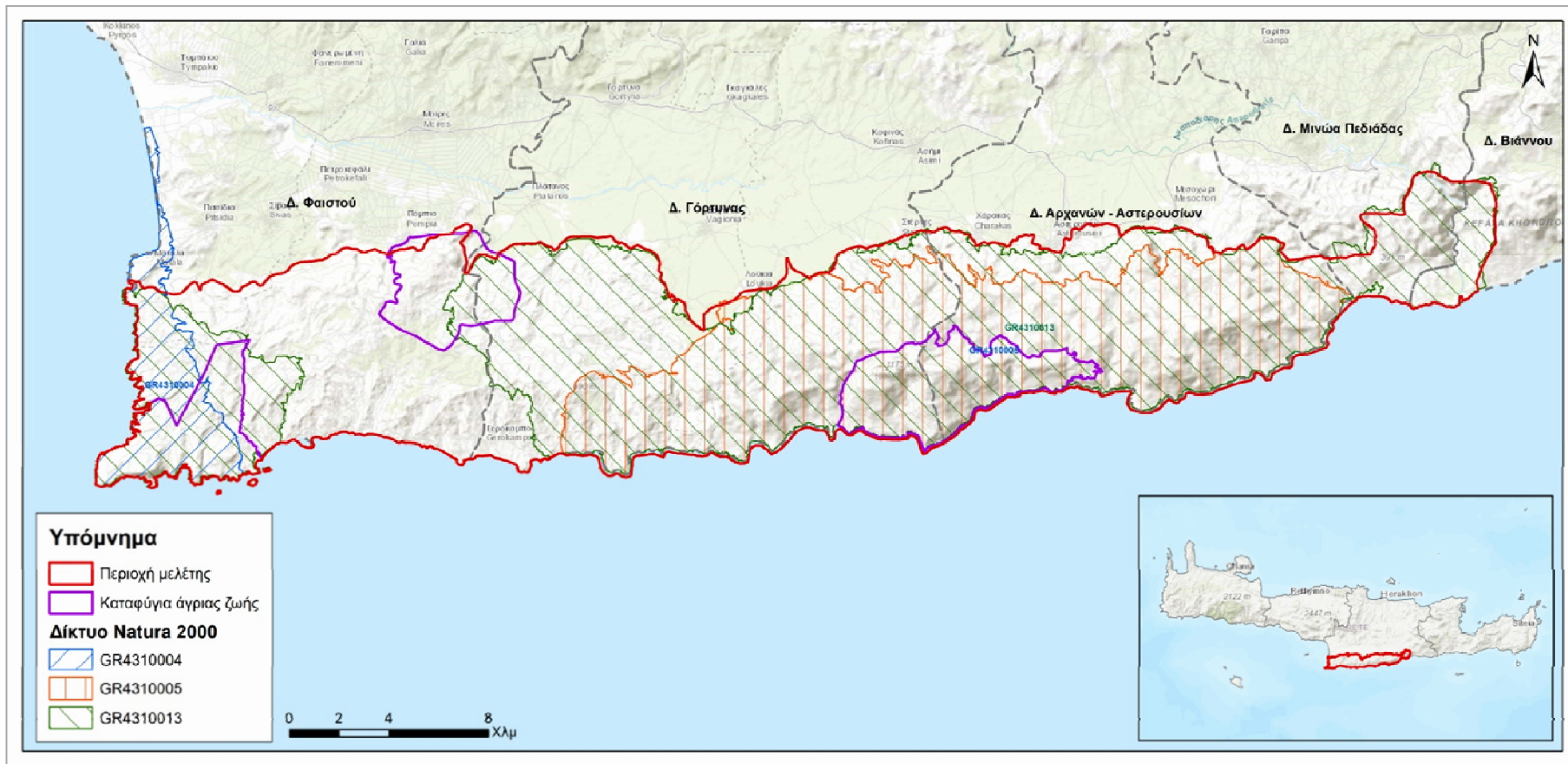
Γιατί τα Αστερούσια

Η **περιοχή AB των Αστερουσίων**, βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας Ηρακλείου, στο κεντρικό τμήμα της Κρήτης. Πρόκειται για μια ημιορεινή-ορεινή ζώνη πλάτους από 5-15 km και μήκους πλέον των 55 km, με το υψόμετρο να κυμαίνεται από τα 0m στην επιφάνεια της θάλασσας στις παράκτιες περιοχές έως τα 1.231m στην ψηλότερη κορυφή της οροσειράς, τον Κόφινα.

Τα Αστερούσια **πληρούν τα κριτήρια ένταξής τους στο δίκτυο ΜαΒ** και υπηρετούν τις τρεις λειτουργίες (διατήρηση, ανάπτυξη, στήριξη) όπως προβλέπεται.

Περιοχή Αποθέματος Βιόσφαιρας Αστερουσίων

	Χερσαίο τμήμα (εκτάρια)	Θαλάσσιο (αν υπάρχει) (εκτάρια)	Συνολικό (εκτάρια)
7.1 Περιοχές πυρήνα	5.289,60	0	5.289,60
7.2 Περιφερειακές ζώνες	9.894,87	42.523,59	52.418,46
7.3 Ζώνες Μετάβασης	21.980,54	46.052,54	68.033,08
ΣΥΝΟΛΟ	37.165,01	88.576,13	125.741,14

Κωδικός	Όνομα Ζώνης	Ζώνη	Έκταση (ha)
A	Περιοχές πυρήνα		5.289.60
A1	Περιοχή πυρήνα Κόφινα	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	2,008.67
A10	Περιοχή πυρήνα Ματάλων	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	34.78
A2	Περιοχή πυρήνα Τριμητής	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	949.84
A3	Περιοχή πυρήνα Τσούτσουρα	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	811.64
A4	Περιοχή πυρήνα Δέρματο	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	174.89
A5	Περιοχή πυρήνα Αγεναριά	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	130.55
A6	Περιοχή πυρήνα Ροτασιού	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	387.19
A7	Περιοχή πυρήνα Κουμάσας	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	116.63
A8	Περιοχή πυρήνα Απεζανών	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	100.99
A9	Περιοχή πυρήνα Λίθινου	Ζώνη Α - Ζώνη πυρήνα	574.43
B	Περιφερειακή ζώνη	Ζώνη Β - Περιφερειακή ζώνη	52.418.46
Γ	Μεταβατική ζώνη	Ζώνη Γ - Μεταβατική ζώνη	68.033.08
			125.741.14

Map of proposed zones in the area of the Asterousia Biosphere Reserve

Date/ Ημερομ.	Scale/ Κλίμακα	Original Print Size/ Μείγθος Εκτύπωσης	Page Number/ Σελίδα	APPLICABLE COORDINATE SYSTEM & SCALE BAR/ ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ & ΚΑΙΜΑΚΑ E.T. 3 A (Ελλάδα) Ενωθέντα Ευρωπαϊκά Αντιστοιχισμένα Συστήματα Συντεταγμένων, Greek Grid Επικέντρο: Μεταστροφή Προβολής Προσδιορισμός: Γαλλο-Γερμανική Κεντρικός Μεσημβρινός: 24 Central Meridian 24 scale factor 0.9996 Δεν απαιτείται αντιστροφή τοπίου False Easting 4000000 Πλάτος αναφοράς: 30, 00' 00" Latitude of origin 00, 00' 00"
1:200.000	A3			

CONSULTANT / ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ

Service Layer Credits: Sources: Esri, HERE, Garmin, Intermap, increment P Corp., GEBCO, USGS, FAO, NPS, NRCAN, Swisstopo, IGN, Kadaster NL, Ordnance Survey, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), swisstopo, © OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

LEGEND

- Asterousia Biosphere Reserve Area (Terrestrial site boundaries)
- Asterousia Biosphere Reserve proposed zones (v.13/9/2018)**
- Zone A - Core zone
- Zone B - Buffer zone
- Zone C - Transition zone
- Natura2000 sites in the Asterousia Biosphere Reserve**
- SCI, GR4310004
- SCI, GR4310005
- SPA, GR4310013

Με βάση τις οδηγίες του Προγράμματος, στο υποψήφιο **AB** θα πρέπει να υπάρχουν οι εξής τρεις ζώνες:

Πυρήνας (core zone) ικανοποιητικού μεγέθους, που θα αποσκοπεί στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, των τοπίων αλλά και της βιοποικιλότητας

Περιφερειακή ζώνη (buffer zone) που θα περικλείει τους πυρήνες, με ήπιες δραστηριότητες ενταμιωμένες με τους στόχους της διατήρησης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και του τοπίου.

Ζώνη μετάβασης (transition area) όπου αναπτύσσονται πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης και αξιοποίησης των φυσικών πόρων. Σε αυτή τη ζώνη υποστηρίζονται και αναπτύσσονται οι κύριες δραστηριότητες και οι οικισμοί.

Τι προσφέρει η ένταξη των Αστερουσίων στο δίκτυο MAB/UNESCO

- ✓ **Διατήρηση φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος Αστερουσίων**
ενοποίηση και συστηματική οργάνωση των διαφόρων υφιστάμενων επιπέδων προστασίας. Δημιουργία ενός δικτύου για όλα τα στοιχεία που εμπλέκονται στη διαχείριση της περιοχής (φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος) και θα ενισχυθεί η προστασία των στοιχείων αυτών με βιώσιμο τρόπο που θα περιλαμβάνει την ήπια ανάδειξη.

Βιοποικιλότητα

Η Κρήτη αποτελεί μια από τις σημαντικότερες περιοχές όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της Μεσογείου όσον αφορά τη βιοποικιλότητα. Στην Κρήτη έχουν καταγραφεί περίπου 1800 είδη φυτών, 180 από τα οποία είναι στενοενδημικά της Κρήτης απαντώνται δηλαδή μόνο στην περιοχή αυτή και πουθενά αλλού στον κόσμο. Επιπλέον η περιοχή βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Ευρώπης και περιλαμβάνει πολλούς σημαντικούς τύπους οικοτόπων, αντιπροσωπευτικούς της Μεσογειακής βιογεωγραφικής ζώνης στην οποία ανήκει.

Στο ΑΒ Αστερουσίων περιλαμβάνονται σημαντικές περιοχές όσον αφορά τη βιοποικιλότητα και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής περιλαμβάνεται σε **προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura**:

- Μία Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για την орνιθοπανίδα, με κωδικό GR4310013 – “Αστερούσια Όρη”, και
- Δύο Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) για την χλωρίδα, πανίδα και οικοσυστήματα, με κωδικό GR4310005- “Αστερούσια” και μέρος της ΕΖΔ με κωδικό GR4310004- “Δυτικά Αστερούσια”.

Επίσης στην περιοχή έχουν καταγραφεί

- **3 Καταφύγια Άγρια Ζωής** (ΚΑΖ): Κ706- Αστερούσια Δήμων Αστερουσίων και Κόφινα, Κ587 Βίγλα-Κρύο Νερό (Αντισκαρίου), Κ806 Δυτικά Αστερούσια - Αγιοφάραγγο του Δήμου Μοιρών.
- **18 τύποι οικοτόπων** κοινοτικού ενδιαφέροντος, από τους οποίους οι τρεις είναι οικότοποι προτεραιότητας, όπως τα Φοινικοδάση με *Phoenix theophrasti* καθώς έχουν καταγραφεί μόνο λίγες συστάδες στο νησί και σε δυο περιοχές (Άγιος Αντώνιος Αχεντριά και Άγιος Νικήτας) στο υποψήφιο ΑΒ.

- **πλήθος σημαντικών ειδών πανίδας και χλωρίδας** που προστατεύονται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία. Συνοπτικά, έχουν εντοπιστεί: 30 ενδημικά φυτά στα οποία περιλαμβάνεται και η *Lomelosia minoana subsp. asterusica* το οποίο είναι στενοενδημικό της Κρήτης και μάλιστα έχει καταγραφεί μόνο στην κορυφή του Κόφινα των Αστερουσίων), 8 ενδημικά είδη ασπονδύλων, και 29 σημαντικά είδη σπονδυλόζων (3 αμφίβια, 9 ερπετά, 12 θηλαστικά), στα οποία περιλαμβάνονται ο κρητικός αγριόγατος για τον οποίο υπάρχουν μαρτυρίες καταγραφής του στην περιοχή των Αστερουσίων, 4 προστατευόμενα από την εθνική και διεθνή νομοθεσία είδη νυχτερίδων και τα θαλάσσια πολύ γνωστά είδη της χελώνας *Caretta caretta* και της μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus* που έχουν καταγραφεί στις αμμώδεις παραλίες και στην παραλιακή ζώνη της περιοχής.

- Ειδική μνεία θα πρέπει να γίνει για την **ορνιθοπανίδα** της περιοχής. Στην περιοχή από τους ειδικούς επιστήμονες του ΜΦΙΚ έχουν καταγραφεί συνολικά 192 είδη πουλιών τα οποία είναι σημαντικά (π.χ. Γυπαετός, Όρνιο, Σπιζαετός, Χρυσαιετός) και προστατεύονται από την εθνική ή διεθνή νομοθεσία.

Πολιτισμική Σπουδαιότητα

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα Αστερούσια χαρακτηρίζονται από τρεις συνιστώσες: τον χρόνο, τον χώρο και τον άνθρωπο που τις συνδέει και τις συνέχει.

Αυτό που διαφοροποιεί την οροσειρά των Αστερουσίων από τις υπόλοιπες ορεινές περιοχές της Κρήτης, είναι η **μακραίωνη και αδιάλειπτη ανθρώπινη παρουσία**, η οποία επιβεβαιώνεται ήδη από τη νεολιθική περίοδο. Για περισσότερες από 4.000 χρόνια, ο άνθρωπος συνδιαμορφώνει με τη φύση το ορεινό τοπίο του μάλλον φιλικού βουνού. Η διαρκής κατοίκηση και η αδιάκοπη χρήση των φυσικών του πόρων του, έχουν κληρονομήσει μέχρι τις μέρες μας διαδοχικές, παλίμψηστες περιοχές ιχνών και μια ποικιλία από υλικά αλλά και άυλα κατάλοιπα. Περιοχές που σήμερα είναι ακατοίκητες ή πολύ αραιοκατοικημένες, για μεγάλες χρονικές περιόδους του παρελθόντος ήταν πυκνοκατοικημένες κι έσφυζαν από ζωή.

Σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι όλων των ιστορικών περιόδων του νησιού, εντοπίζονται διάσπαρτοι σε όλο τον ορεινό όγκο. Νεολιθικές θέσεις κατοίκησης, μινωικοί οικισμοί, ιερά κορυφής, λατρευτικά σπήλαια, ασκληπιεία, υποδομές και κυρίως νεκροταφεία με τους περίφημους θολωτούς τάφους απαντώνται τόσο στο παράκτιο μέτωπο όσο και στην ορεινή-ημιορεινή ζώνη. Πάνω από ή κοντά στους αρχαίους λατρευτικούς χώρους βρίσκουμε σήμερα μια σειρά από λατρευτικούς χώρους της χριστιανικής θρησκείας, που κρατούν ζωντανή την ιερή μνήμη της οροσειράς.

✓ Βιώσιμη ανάπτυξη

ένα αειφόρο μοντέλο τουρισμού, που συνδυάζει την αξία του φυσικού περιβάλλοντος με την επίσκεψη σε πολιτιστικούς και αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής και την εμπειρία των παραδοσιακών δραστηριοτήτων, τοπικών ηθών και εθίμων που αφορούν στη μουσική, την τοπική κουζίνα, τη λαογραφία και τα αγροτικά-κτηνοτροφικά προϊόντα της περιοχής.

Το νέο μοντέλο τουρισμού μπορεί να επιτευχθεί με την **υποστήριξη της ανάπτυξης πράσινης οικονομίας σε όλους τους τομείς**, προώθηση της συμμετοχικότητας και της αειφόρου παραγωγής και τη **δημιουργία νέων επιχειρήσεων**, και επαγγελματικών ευκαιριών μέσα από δράσεις διατήρησης και τοπικής ανάπτυξης.

Στοιχεία στα οποία μπορεί να στηριχτεί το μοντέλο της βιώσιμης ανάπτυξης:

Η ιερότητα του χώρου, η συνεχής ανθρώπινη δραστηριοποίηση, το πλούσιο φυσικό περιβάλλον, η σχετική απομόνωση των κοινοτήτων σε συνδυασμό με το ανάγλυφο του ορεινού όγκου, συνέβαλαν στη δημιουργία ενός **ιδιαιτέρου πολιτισμικού αποθέματος με μεγάλο αριθμό παραδόσεων, ηθών και εθίμων**, πολλά εκ των οποίων έχουν αρχέγονες ρίζες ή αποτελούν επιβιώσεις της μινωικής και προχριστιανικής θρησκείας.

Παραδόσεις, ήθη και έθιμα με ρίζες μινωικής και προχριστιανικής θρησκείας: δενδρολατρεία του Κόφινα, ιερά ενύπνια στα Καπετανιανά και περισχοινισμός του οικισμού στους Παρανύμφους.

Η υφαντική τέχνη των Αστερουσίων εντάχθηκε ως Στοιχείο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας, εγγεγραμμένο στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης

Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας τον Φεβρουάριο του 2018 (αρ. πρωτ.ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΝΠΑΑΠΚ/ΤΑΠΚΔΘ/47527/32281/160/29/1-2-2018 Υπουργική Απόφαση, «Η Παραδοσιακή Τέχνη της Υφαντικής των Αστερουσίων»).

Στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας εντάχθηκαν πρόσφατα και τα «Άγρια βρώσιμα χόρτα της Κρήτης και οι Εθνοβοτανικές πρακτικές (αναγνώρισης, διαλογής, συλλογής, επεξεργασίας, συντήρησης, παρασκευής και κατανάλωσης της άγριας βρώσιμης κρητικής χλωρίδας («χόρτα»))», βασικού στοιχείου του διατροφικού πολιτισμού της Κρήτης, καθώς και τα κοινωνικά και εθιμικά χαρακτηριστικά που συνδέονται με τις πρακτικές αυτές.

Λαϊκή Αρχιτεκτονική: Τα σπίτια που συγκροτούσαν τα χωριά των Αστερουσίων ήταν κτισμένα με τέσσερα υλικά: Πέτρα, νερό ξύλο και χώμα. Δεν υπάρχει τίποτα που να μην είναι απόλυτα ενταγμένο στο τοπίο.

Η κληρονομιά αυτή αποτυπώνεται στους περισσότερους ορεινούς οικισμούς, ιδιαίτερα αυτούς που έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί, αλλά και στα περισσότερα από 40 χωριά και χωριουδάκια που βρίσκονται διάσπαρτα στον ορεινό όγκο.

Θεσμοθετημένοι παραδοσιακοί οικισμοί στην υπό ένταξη ΑΒ περιοχή, είναι τα χωριά Μάταλα και Λίσταρος στα δυτικά (Δήμος Φαιστού), τα Καπετανιανά, η Μιαμού και το οικιστικό κέντρο του Λέντα στα κεντρικά Αστερούσια (δήμος Γόρτυνας) και οι οικισμοί Εθιά και Πριιάς στα ανατολικά (δήμος Αρχανών Αστερουσίων).

Πυρήνες εφαρμογής επιχειρηματικών δράσεων θα αποτελέσουν οι οργανωμένοι οικισμοί και ιδιαίτερα οι παραδοσιακοί (καταστήματα πώλησης τοπικών προϊόντων διατροφής, παραδοσιακά καταλύματα)

Επαναφορά παραδοσιακών πρακτικών στις δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα στην περιοχή (επαναχρησιμοποίηση αναβαθμίδων με τοπικές ποικιλίες, η καλλιέργεια σε αυτές κτηνοτροφικών φυτών και ειδικότερα ψυχανθών αλλά και η προσπάθεια εκτατικοποίησης της κτηνοτροφίας στην περιοχή) θα ενισχύσει το οικονομικά βιώσιμο μοντέλο διαχείρισης του αγροτικού τοπίου, συμβατού και με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας της περιοχής.

Πρώθηση της αγροδιατροφικής ταυτότητας της περιοχής, ενισχύοντας τις βιολογικές πρακτικές και τα τοπικά εξαιρετικά αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα.

Το Απόθεμα Βιόσφαιρας, μέσω της εκμετάλλευσης του εμπορικού σήματος (brand name) του δικτύου ΜαΒ, θα αναπτύξει ένα σύνθετο περιφερειακό σχέδιο μάρκετινγκ που θα σχετίζεται με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγονται στην περιοχή με βιώσιμες πρακτικές και θα διερευνήσει τις δυνατότητες πιστοποίησης τοπικών προϊόντων.

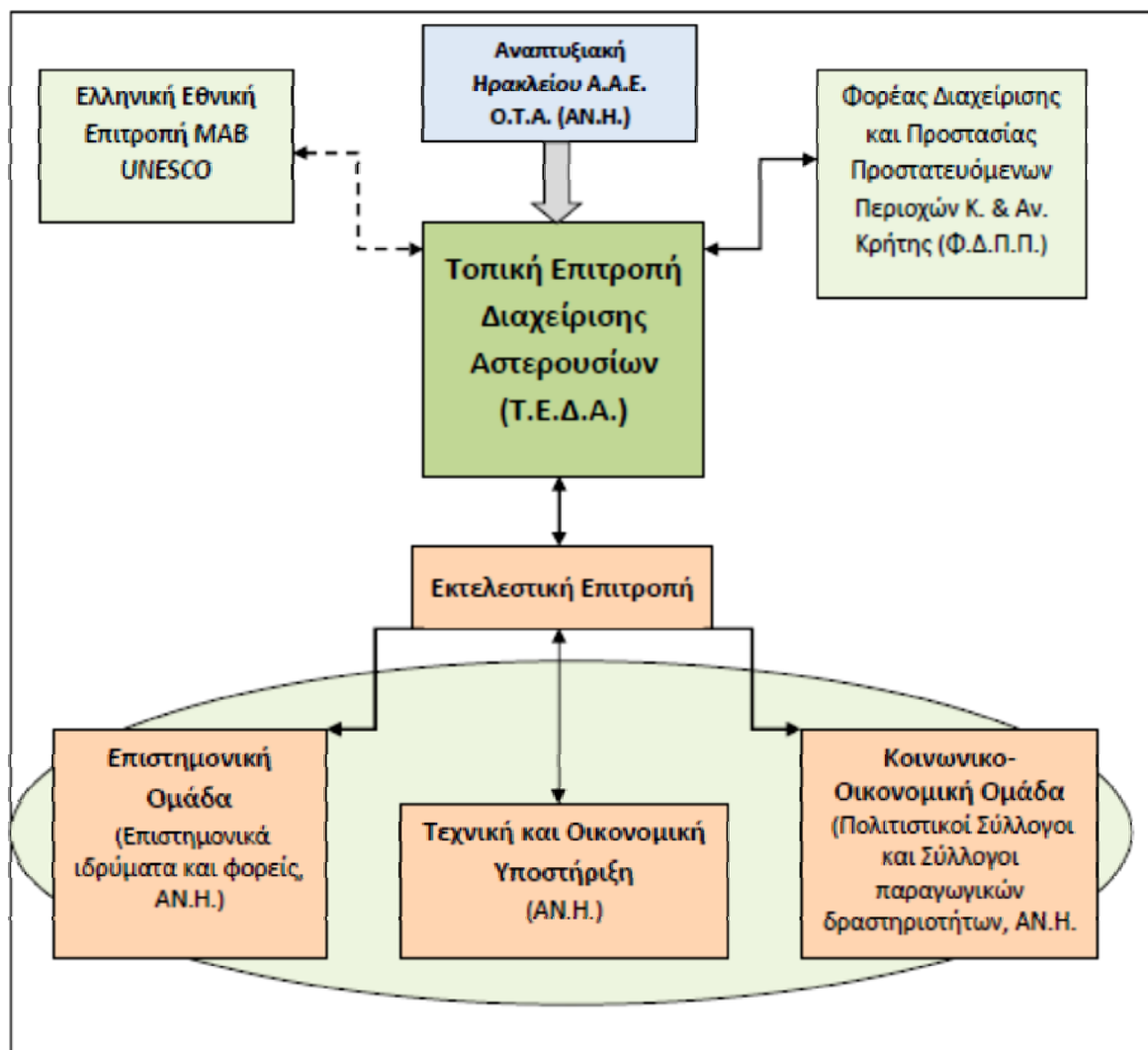

✓ Στήριξη

Το ΑΒ Αστερουσίων εναρμονίζει τις δράσεις των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων που ήδη δραστηριοποιούνται στην περιοχή μελέτης, για την προώθηση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης μέσω της αξιοποίησης της γνώσης και του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού.

Αυτό επιτυγχάνεται μέσω του Σχήματος Διαχείρισής του και των φορέων που περιλαμβάνει:

- Φορέας Διαχείρισης και Προστασίας Προστατευόμενων Περιοχών Κ. & Αν. Κρήτης
- Πανεπιστήμιο και Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης
- Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
- Πολιτιστικοί και Περιβαλλοντικοί Σύλλογοι
- Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

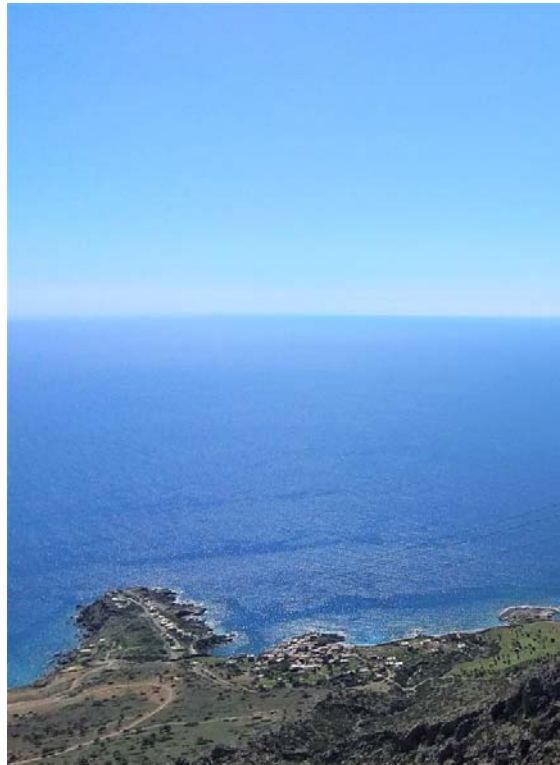

Οι στόχοι του Δικτύου ΜΑΒ/UNESCO είναι κοινοί στόχοι με την Περιφέρεια Κρήτης και την Τοπική Αυτοδιοίκηση της περιοχής και συνοψίζονται σε ένα κοινό Σχέδιο Ανάπτυξης του ορεινού όγκου των Αστερουσίων με συνεργασία όλων των φορέων και τη συμμετοχή των κατοίκων και χρηστών της περιοχής

Ο διεθνής χαρακτηρισμός ως «Απόθεμα Βιόσφαιρας» - UNESCO είναι ένα σημαντικό «εισιτήριο» για χρηματοδότηση δράσεων ανάπτυξης της περιοχής, δεν συνεπάγεται άμεση ενεργοποίηση χρηματοδοτήσεων, αλλά μπορεί να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη για πρωτοβουλίες και σχέδια δράσης στην περιοχή

Η παρούσα έκδοση χρηματοδοτήθηκε από την Περιφέρεια Κρήτης – Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα ΚΡΗΤΗ – ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ